

Vzgoja kritičnih mislecev v digitalni dobi in vloga visokošolskih knjižničarjev

Vesna Grabnar*

Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, Ulica talcev 3, 8000 Novo mesto,
Slovenia
vesna.grabnar@fos-unm.si

Povzetek

Raziskovalno vprašanje (RV): Katere strategije uporabljajo visokošolske knjižnice za spodbujanje kritičnega mišljenja med študenti visokošolskih ustanov pri ocenjevanju digitalnih virov informacij?

Namen: Glavni namen je izboljšati učne rezultate študentov in njihove sposobnosti kritične ocene digitalnih informacijskih virov. Z razumevanjem vloge visokošolskih knjižnic v tem procesu lahko institucije bolje podprejo uspeh študentov pri navigaciji kompleksnosti digitalne informacijske krajine.

Metoda: Raziskovalna metodologija temelji na pregledu znanstvene literature. Zbiranje podatkov je potekalo preko podatkovnih baz SpringerLink, Scopus, ProQuest, ScienceDirect, EBSCO, DOAJ, COBISS, Google Učenjak in ResearchGate. Zajeti so bili članki iz časovega obdobja, ki smo ga opredelili od leta 2020 do 2024. Omejili smo se na literaturo, ki je odprtega dostopa in izločili tisto, ki se neposredno ne nanaša na naše področje raziskovanja.

Rezultati: Raziskava identificira različne strategije, ki jih knjižničarji uporabljajo za spodbujanje kritičnega mišljenja med študenti v digitalnem okolju. To vključuje uporabo posebnih orodij, informacijskih virov, tehnologij in raziskovalno pomoč. Prispeva k boljšemu razumevanju vloge knjižničarjev v spodbujanju kritičnega mišljenja v digitalni dobi ter hkrati ponuja smernice za izboljšanje knjižničnih storitev v visokošolskih ustanovah.

Organizacija: Raziskava ponuja vpogled v kompetence visokošolskih knjižničarjev in bi lahko pomembno prispevala k izboljšanju praks v visokošolskih knjižnicah in k splošnemu razumevanju vloge knjižničarjev pri spodbujanju kritičnega mišljenja v digitalni dobi.

Družba: Kritično mišljenje je ključnega pomena za sodobno družbo iz več razlogov. Ljudem omogoča, da razumejo kompleksnost sveta okoli sebe. S sposobnostjo analize informacij, prepoznavanja pristranskosti in razmišljanja zunaj ustaljenih vzorcev, lahko posamezniki bolje razumejo družbene, politične, ekonomske in kulturne dinamike. Kritično mišljenje je lahko temeljni del zdrave in progresivne družbe, ki spodbuja inovativnost ter napredek. Inovativne rešitve za kompleksne probleme se lahko pojavijo šele takrat, ko ljudje ne sprejemajo vseh ponujenih informacij in dogmatično verjamejo, temveč jih analizirajo, vprašujejo in raziskujejo nove pristope.

Originalnost: Tematika je aktualna, a v Sloveniji še nimamo raziskave s tega področja. Ta raziskava združi več disciplin, kot so informacijske znanosti, izobraževanje, psihologija in družbene vede. Združevanje različnih perspektiv omogoča celovitejše razumevanje, kako visokošolski knjižničarji vplivajo na razvoj kritičnega mišljenja študentov v digitalnem okolju.

Omejitve/nadaljnje raziskovanje: Raziskava je omejena, saj se nanaša zgolj na pregled obstoječe znanstvene literature. Pripravljen pregled literature pa omogoča nadaljnje raziskovanje področja, kjer bi želeli pridobljene rezultate implementirati v realno okolje.

Ključne besede: kritično mišljenje, sposobnost kritičnega mišljenja, informacijska pismenost, kritična informacijska pismenost, digitalne kompetence, visokošolske knjižnice, dezinformacije.

Vesna Grabnar je diplomirala na Filozofski fakulteti na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, leta 2002. Zaposlena je bila v NUK-u, šolski in visokošolski knjižnici, trenutno je zaposlena na Fakulteti za organizacijske študije v Novem mestu. Ves čas se strokovno izpopolnjuje na tečajih, seminarjih in se aktivno udeležuje posvetov visokošolskih knjižničarjev. V letu 2023 je postala doktorska študentka, ki bo raziskovala vlogo visokošolskih knjižnic pri kritičnem mišljenju študentov visokošolskih ustanov.

Education of Critical Thinkers in the Digital Age and the Role of College Librarians

Vesna Grabnar*

Faculty of Organisation Studies in Novo mesto, Ulica talcev 3, Novo mesto, Slovenia

vesna.grabnar@fos-unm.si

Abstract

Research Question (RQ): What strategies do academic libraries use to promote critical thinking among students of higher education institutions in evaluating digital information sources?

Purpose: The main aim is to enhance students' learning outcomes and their abilities to critically evaluate digital information sources. By understanding the role of academic libraries in this process, institutions can better support students' success in navigating the complexity of the digital information landscape.

Method: The research methodology is based on a review of scientific literature. Data collection was conducted through databases including SpringerLink, Scopus, ProQuest, ScienceDirect, EBSCO, DOAJ, COBISS, Google Scholar, and ResearchGate. Articles from the period defined from 2020 to 2024 were included. We focused on literature that is openly accessible and excluded those not directly related to our research area.

Results: The study identifies various strategies that librarians employ to foster critical thinking among students in the digital environment. This includes the use of specific tools, information resources, technologies, and research assistance. It contributes to a better understanding of the role of librarians in promoting critical thinking in the digital age while also offering guidance for improving library services in higher education institutions.

Organization: The research provides insights into the competencies of academic librarians and could significantly contribute to improving practices in college libraries and to the general understanding of the role of librarians in fostering critical thinking in the digital age.

Society: Critical thinking is crucial for contemporary society for several reasons. It enables people to understand the complexity of the world around them. With the ability to analyze information, recognize biases, and think beyond established patterns, individuals can better understand societal, political, economic, and cultural dynamics. Critical thinking is a fundamental part of a healthy and progressive society that promotes innovation and advancement. Innovative solutions to complex problems can only emerge when people do not accept all presented information and dogmatically believe it but rather analyze, question, and explore new approaches.

Originality: The topic is current, but there is no research on this topic in Slovenia. This research combines multiple disciplines such as information science, education, psychology, and social sciences. Combining different perspectives allows for a more comprehensive understanding of how college librarians influence the development of students' critical thinking in the digital environment.

Limitations / further research: The study is limited as it only relates to a review of existing scientific literature. However, the literature review prepared enables further research in areas where the acquired results would be implemented in a real environment.

Keywords: critical thinking, ability for critical thinking, information literacy, critical information literacy, digital competences, academic libraries, misinformation.

Vesna Grabnar graduated from the Faculty of Arts, Department of Library and Information Science, and Book Studies in 2002. She was employed at the National and University Library (NUK), as well as in a school and academic library. Currently, she is employed at the Faculty of Organizational Studies in Novo Mesto. Throughout her career, she has continuously pursued professional development through courses, seminars, and active participation in conferences for college librarians. In 2023, she became a doctoral student, researching the role of academic libraries in fostering critical thinking among students of higher education institutions.
